

НАУКОВА СПАДЩИНА Я. КОМЕНСЬКОГО В ІСТОРИЧНОМУ ВИМІРІ

Статтю присвячено обґрунтуванню доцільності звернення до наукової спадщини видатного чеського педагога Я.А.Коменського в контексті багатьох змін у сучасній педагогічній науці з метою об'єктивно розглянути теоретико-методологічні, концептуальні засади педагогіки в часовому вимірі, а також визначити й аргументувати нові засади, нову освітню парадигму з урахуванням історично напрацьованої теорії й практики організації навчально-виховного процесу в освітніх інституціях. У статті показано, що творча спадщина Я. А. Коменського мала великий вплив на розвиток світової педагогіки і шкільної практики, його ідеї не втрачають своєї актуальності. Розглядаючи питання навчання і виховання в нерозривній єдності, педагог закликав до універсальної освіти спочатку рідною мовою, а потім і латинською – мовою науки і культури того часу. Мету виховання педагог убачав не тільки в оволодінні знаннями, але й у розвитку моральних якостей людини, з яких найбільш важливими вважав справедливість і мужність.

Ключові слова: історичний вимір, наукова спадщина, педагог, педагогічна наука, освіта, виховання, історія педагогіки.

НАУЧНОЕ НАСЛЕДИЕ Я. КОМЕНСКОГО В ИСТОРИЧЕСКОМ ИЗМЕРЕНИИ

Статья посвящена обоснованию целесообразности обращения к научному наследию выдающегося чешского педагога Я. А. Коменского в контексте многих изменений в современной педагогической науке с целью объективного рассмотрения теоретико-методологических, концептуальных основ педагогики во временном измерении, а также определить и аргументировать новые принципы, новую образовательную парадигму с

учетом исторически наработанной теории и практики организации учебно-воспитательного процесса в образовательных учреждениях. В статье показано, что творческое наследие Я. А. Коменского оказало большое влияние на развитие мировой педагогики и школьной практики, его идеи актуальны и сегодня. Рассматривая вопросы обучения и воспитания в неразрывном единстве, педагог призывал к универсальному образованию сначала на родном языке, а затем и латинском – языке науки и культуры того времени. Цель воспитания педагог усматривал не только в овладении знаниями, но и в развитии моральных качеств человека, из которых наиболее важными считал справедливость и мужество.

Ключевые слова: историческое измерение, научное наследие, педагог, педагогическая наука, образование, воспитание, история педагогики.

SCIENTIFIC INHERITANCE of YAN KOMENSKY IN HISTORICAL MEASURING

The article is sanctified to the ground of expediency of address to the scientific inheritance of the prominent Czech teacher Yan Komensky in the context of many changes in modern pedagogical science with the purpose of objective considering of theoretical, methodological, conceptual principles of pedagogics and also to define and argue new principles, new educational paradigm taking into account the historically turned out theory and practice of organization of educational process in educational institutes. The article shows that the creative heritage of Jan Komensky had a great impact on the world of pedagogy and school practice. His books, research papers, multifaceted educational and social activities prove that Jan Komensky influenced the development of pedagogy and school practice, his ideas, approaches, methodological advice contributed to the development of the modern theory of training and education and does not lose its relevance over time.

Key words: historical dimension, scientific heritage, teacher, teaching science, education, history of pedagogy.

Сучасний стан розвитку України, її освітнього простору, науки, культури, школи позначається докорінними змінами системи цінностей і ціннісних орієнтацій в суспільстві.

Перед сучасною педагогічною наукою постало безліч проблем в контексті розбудови нової української школи. Вчені, вчителі-практики, організатори і управлінці освітньої галузі в своїй роботі у відповідях на виклики сьогодення звертаються до історичних ідей вітчизняних педагогів, досвіду зарубіжних наукових шкіл, концепцій, робіт класиків педагогічної науки, до яких безумовно відноситься і постать відомого чеського педагога Я. А. Коменського (1592-1670).

Ян Амос Коменський народився у 1592 р. в Південній Моравії (Чехія). Закінчив латинську школу та навчався в університетах Німеччини. Був проповідником, а згодом і головою своєї релігійної спільноти. Займався педагогічною діяльністю: працював викладачем у різних країнах Європи – в Чехії, Польщі, Венгрії.

У 1640-х р. був запрошений у Швецію для проведення реформи шкіл. З 1650 р. проводив реформу шкіл в Угорщині, підготував ряд підручників: його ілюстрований підручник **“Світ чуттєвих речей в картинках”**, (“*Мир чувствєнных вещей в картинках*”) (1658) став першою навчальною книгою, створеною на основі психологічних принципів навчання. Згодом, щоб урізноманітнити навчання школярів, створив навчальний посібник **“Школа – гра”** (1656). За його підручниками діти навчалися в багатьох країнах світу.

Творча спадщина Я. А. Коменського мала великий вплив на розвиток світової педагогіки і шкільної практики. Розглядаючи питання навчання і виховання в нерозривній єдності, педагог закликав до універсальної освіти спочатку рідною мовою, а потім і латинською – мовою науки і культури того часу. Мету виховання педагог убачав не тільки в оволодінні знаннями, але й у розвитку моральних якостей людини, з яких найбільш важливими вважав справедливість і мужність.

У працях вченого з питань навчання і виховання дітей (“Материнська школа”, “Великая дидактика”, “Новітній метод мов”, “Пансофічна школа”) розглянуті всі важливі педагогічні проблеми того часу. [3, с. 4].

Звернення до його спадщини, прочитання праць в контексті багатьох змін у педагогічній науці з одного боку, дає можливість об’єктивно розглянути теоретико-методологічні, концептуальні засади педагогіки, її структури, змісту, цілей, завдань, методів навчання та виховання в часовому вимірі. З іншого – визначити й аргументувати нові засади, нову освітню парадигму з урахуванням історично напрацьованої теорії й практики організації навчально-виховного процесу в освітніх інституціях.

Наукові ідеї, теоретичні напрацювання Я. Коменського були предметом уваги в дослідженнях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених і сьогодні не втратили своєї актуальності (Д. Лордкіпанідзе, Б. Мітюров, Ф. Науменко, О. Піскунов, В. Лучкевич та інші).

Ми в своєму науковому пошуку виходимо із того, що педагогічні ідеї Я. Коменського, як всі інші «завжди персоніфіковані – на них лежить відбиток особистості її носія з його смаками, поглядами, віруваннями та уподобаннями, життєвим шляхом, діяльністю, науковою позицією». Тому розглядаємо спадщину вченого (творчий доробок) саме з таких позицій, через педагогічну біографію, яка в Україні «...завжди була провідним напрямом досліджень науковців, які обирали предметом свого вивчення педагогічну думку». Адже «...педагогічна персоналія сьогодні – це один з найпоширеніших напрямів історико-педагогічних досліджень».

Як зазначає академік НАПН України О. Сухомлинська «...звернення до творчої біографії є і традицією, й інновацією, бо збагачує й урізноманітнює наші уявлення про історико-педагогічний процес, сприяє його новому прочитанню, а також відкриває нові грані, новий зміст, нові цінності цього процесу як важливі наукового дискурсу. Вона допомагає подати формалізований загально педагогічний процес як діалогічний, полідіалогічний, персіфікований і конкретизований» [9, с. 37]

Розглядати спадщину Я. Коменського в умовах сьогодення, ми маємо пам'ятати, що свої ідеї, педагогічні погляди вчений вибудовував «...в певному історичному контексті, куди входить і соціум, і політика, і стан освіти, й діти, й сам педагог» [9, с. 41], стан науки та інше. Всі ці чинники необхідно враховувати, об'єктивно оцінювати, аналізувати історіографію проблеми, а не просто виокремлювати позитивні результати та досягнення, без відповідного аналізу причин нереалізованих ідей та допущених прорахунків. Адже історія педагогіки свідчить як про досягнення так і в системі освіти, навчання і виховання дітей та молоді.

Результативність і успішність історико-педагогічного дослідження великою мірою залежить від використання сучасних підходів до висвітлення педагогічних ідей минулого: біографічного, феноменологічного, синергетичного, парадигмального та інші. Прочитання спадщини Я. Коменського як будь-якого історико-педагогічного дослідження не може обійтися без герменевтики-мистецтва розуміння, пояснення, трактування, коментування текстів.

Використання таких підходів, особливо педагогічної герменевтики, дає можливість знайти витoki сучасного стану речей явищ (освітніх, суспільних, соціальних та ін.) у минулому. Що ж стосується спадщини Я. Коменського, то уважне прочитання його праць дало нам можливість по-особливому підійти до обґрунтованого ним принципу природовідповідності.

Аналіз праць вчених, які досліджували спадщину вченого, підручників з історії педагогіки, історії дидактики, енциклопедичних педагогічних видань свідчить, що більшість вчених були єдині в тлумаченні принципу природовідповідності за Коменським: людина – частина природи.

Звертаючись до творчої спадщини великого чеського педагога, ми в своєму дослідженні виходимо із того, що історичний аспект, генеза педагогічних явищ і феноменів, які ним розглядаються, через призму історичної ретроспективи дають можливість простежити розвиток ідей про

школу, про освіту в світовій теорії та практиці, в тому числі про національну школу, національну освіту в Україні.

Для об'єктивного висвітлення генези педагогічних явищ і понять в історико-педагогічній науці на сучасному етапі її розвитку необхідно більше уваги приділяти такому напрямку, як джерелознавство – безпосереднє прочитання всієї спадщини з тієї чи іншої проблематики. Це дає можливість більш серйозного глибокого осмислення соціально-освітніх явищ, подій, феноменів, персоналій в різні історичні періоди розвитку педагогічної науки. Така постановка вирішення наукової проблеми стосується і нового прочитання педагогічної спадщини Яноса Коменського з позиції сьогодення. Не секрет, що коло наукових інтересів сучасних дослідників до його праць є досить вузьким, сконцентровано навколо проблем, питань, які поставали і постають перед науковцями на певному етапі розвитку науки, школи, дидактики, освіти або співпадали з науковою проблемою, об'єктом, предметом їх дослідження. Як правило, вивчалися, аналізувалися праці «Велика дидактика» (1633 - 1638pp.), «Материнська школа» (1632р.), «Видимий світ в малюнках» (1658 р.). Ці роботи, в більшості своїй, пов'язані з дидактикою, практикою організації роботи школи, методичним забезпеченням викладення окремих навчальних дисциплін, сімейним вихованням, методологічними засадами педагогіки, як науки. Особливо такий підхід чітко простежується при аналізі навчальних програм з курсу «Історія педагогіки» для студентів – майбутніх вчителів та при аналізі дисертаційних досліджень з історії та теорії педагогіки, теорії навчання, теорії і практики виховання. В дисертаційних дослідженнях здобувачі при обґрунтуванні актуальності проблеми, що розглядається, як правило, побіжно звертаються і до цих робіт Я. Коменського.

Такий підхід до вивчення творчої, наукової спадщини не є виправданим, адже його праці охоплюють досить широке коло питань, які постали за часів життя і діяльності Я. Коменського і в історичному просторі розвитку суспільства залишаються нерозв'язаними та актуальними. У своїх

роботах він розглядає питання дидактики («Чеська дидактика» (1632), «Велика дидактика» (1633-1638)). На основі положень «Великої дидактики» Я. Коменський написав окремі підручники: «Відкриті двері до мов» (1631), «Фізика» (1633), «Астрономія» (1632). Також ним написано перше в історії керівництво до виховання дітей в сім'ї «Материнська школа» (1632). Велику увагу він приділяв питанням розвитку наукового звання, займався розробкою ідеї пансофії – навчання всіх всьому, що викликало великий інтерес багатьох європейських вчених. Ці напрацювання було обговорено при створенні в Англії міжнародної комісії вчених для узагальнення основних досягнень науки і техніки, наукової думки, на засідання якої було і запрошено відомого чеського вченого. Викладанню мов Я. Коменський приділяв постійну увагу про що свідчать такі підручники: «Передмова латинської мови» (1648), «Зала латинізму» (1652), «Новітніший метод мов» (1649). Особливість цих підручників полягала в тому, що в них було прагнення поєднання зв'язку вивчення латинської мови з вивченням предметів тобто звернення до наочних методів навчання – обґрунтування принципу наочності.

Працюючи в школах Угорщини Я. Коменський працював над реалізацією своєї наукової ідеї – створення школи на засадах пансофії, видав працю «Пансофічна школа» (1651) в якій обґрунтував мету, завдання, принципи, навчальний план, розпорядок роботи тощо. При цьому продовжував роботу з окремих питань дидактики, підготувавши праці з методики викладання окремих навчальних дисциплін. Він весь час працював над питаннями розвитку творчої активності дітей, залучення їх до ігрової діяльності. З цією метою обґрунтував і використовував метод драматизації навчального матеріалу, який сьогодні увійшов у педагогічну науку як метод рольових ігор. Зокрема до підручника «Відкриті двері до мов» написав вісім шкільних п'єс, які склали основу підручника «Школа – гра ». Продовжував працювати над створенням підручників за окремими навчальними предметами (географія, геометрія, космографія).

Багато питань порушених і вирішених Я. Коменським у відповідності до тогочасних вимог, співпадають з проблемами, окресленими в «Концепції нової української школи» (2017 р.), як зазначалося вище, вчений надавав велику увагу підручникам із різних навчальних предметів, розуміючи, що однією із найважливіших умов правильної організації шкільного навчання є наявність гарних підручників, причому в нагальній (необхідній) кількості, і визначив коло вимог до них: «...їх виклад повинен бути повним, ґрунтовним і точним, таким, щоб вони були найвірнішою (повною) картиною всього світу. І чого я особливо бажаю і на чому наполягаю, так на тому, щоб ці книги були написані зрозуміло і доступно і давали учням таке висвітлення, завдяки якому вони розуміли б все самі, навіть без вчителя» [3, с.197]. Свій відомий підручник «Чуттєвий світ в малюнках» Коменський вибудовував із розрахунком на те, щоб навчити учнів правильно: засвоїти знання, знати, робити, висловлювати думку; він хотів через підручник не тільки давати знання, але й розвивати постійний інтерес до отримання нового знання (принцип природовідповідності – дитина від народження наділена прагненням до пізнання нового – до отримання нових знань і цей інтерес необхідно підтримувати через класно-урочну систему, добре організовану роботу школи; активного творчого вчителя).

У дидактиці Я. Коменський сформулював (обґрунтував, виокремив) принцип природовідповідності, закликав поважати особистість дитини, враховувати природні особливості дитини, розвивати їх пізнавальні задатки. Він розробив новий для свого часу зміст навчальної роботи школи, який сприяв підготовці людей до практичної діяльності, розробляв психологічні основи навчання, підготовки до практичної діяльності, подачу нового знання в єдності з розвитком мислення учнів, велику увагу приділяв питанням розвитку пам'яті (запам'ятовування). Чільне місце в його педагогічній системі посідає метод вправ, методика уроку, якої повинна сприяти засвоєнню знань ґрунтовно, легко, швидко. У спадщині великого педагога-гуманіста знаходимо відповідь на хвилююче питання, що сприяє успішності

навчання? – один із чинників – правильно організована, спланована, з чітким порядком і режимом школа.

Великий інтерес для науковців становить його праця «Всезагальна порада про виправлення справ людських», яка була спрямована на реформування людського суспільства, зокрема недопущення війни та агресії між країнами та народами.

Отже, його спадщина досить різноаспектна, різнопланова, різножанрова і її прочитання в історичному вимірі дає можливість знайти відповіді на проблем, що виникли сьогодні – особливо складну, з тяжкими наслідками – проблему війни і миру, розв'язання якої червоною ниткою проходить в його працях, його роздумах, його діяльності.

Останні десятиріччя свого життя Я. Коменський присвятив вивченню проблеми встановлення миру між народами в дусі християнства, зокрема багато працював над розпочатою ще в 1644 році ґрунтовною працею «Всезагальна порада про виправлення справ людських» в якій він прагнув дати план реформи людського суспільства без війни на засадах мирної співпраці. Також Я. Коменський з метою примирення Англії і Голландії в 1667 році написав твір «Ангел миру», в якому закликав воюючі сторони урегулювати конфлікт керуючись принципами доброї волі, а не застосовуючи агресію та військову силу. Йому належить ідея створення міжнародних організацій на зразок сьогоднішніх – ООН, які б опікувалися збереженням миру у всьому світі і поширенням освіти серед всіх народів.

Епоха, в якій жив Я. Коменський, характерна міжусобними війнами супроводжувалася страшним зубожінням народу, розрухою, знищенням історичних і культурних пам'яток. Прагнучи вирішити проблеми сучасного йому суспільства, Я. Коменський особливо велике значення надавав освіті, створенню нової школи, яка буде виховувати дітей в дусі гуманізму. В своїй «Великій дидактиці» він наголошував, що «немає на землі ніякого більш дієвого шляху, як виправлення людської зіпсованості, як правильне виховання юнацтва» [2, с. 173]. Ці слова звучать сьогодні в Україні

надзвичайно актуально Історія нашого народу має героїчні і трагічні, щасливі та нещасливі сторінки на певному етапі свого розвитку.

Переконані, кожен із нас навіть у глибині душі не міг подумати, що буде жити в часи, коли повсюди лунають слова: «війна», «окупація», «військова операція»... Вони так несподівано і непрохано увірвалися у наш словниковий запас, вони звучать з екранів телевізорів, не сходять з газетних шпальт, їх чути з вуст дітей, дорослих, відомих політиків та громадських діячів.

Ніхто ніколи не думав, що війна прийде в нашу Україну, що в синів української землі будуть летіти ворожі снаряди. Як не прикро, але все це сталося. Історія нібито знову перевертає сторінку назад, ніби екзаменує молоду незалежну Українську державу на зрілість.

Ураховуючи події, що історично склалися і складаються в Україні на початку ХХІ ст., слід більше уваги приділити вихованню в учнів любові до своєї Батьківщини. Саме сьогодні патріотизм, почуття відповідальності, чесності, гідності, відданості, доброти мають складати основу національно-патріотичного виховання дітей та молоді України.

Життя стверджує, що дорослі люди події сприймають розумом, то діти, як звичайно, в особливо важкій ситуації здатні, в особливо важкій ситуації здатні «схоплювати» серцем і всіма фібрами душі. І захоплення в дитячому віці залишається на все життя людини й ніколи не вивірюється.

Сьогодні наші діти бачать не лише жахи війни, а й хвилю патріотичного поступу, руху вперед за Європейську країну і національного піднесення, і період тимчасової втрати Криму і окремих районів Донеччини і Луганщини. Все це не могло і не може не позначитися на формуванні внутрішнього світу дітей і підлітків, все це необхідно враховувати в навчально-виховному процесі школи яка має стати за Коменським «школою всезагальної мудрості»

При цьому в контексті розв'язання цієї та інших проблем поставши перед суспільством, школою, сім'єю необхідно сьогодні розглядати і обґрунтований ним принцип природовідповідності сутність якого за

Коменським полягає в наступному – людина являє собою частину природи, вона повинна підкорюватися загальним її законам і всі педагогічні засоби повинні бути природовідповідними, тобто відповідати загальним законам природи. Крім того, принцип природовідповідності за Коменським, передбачає ретельне вивчення законів духовного життя людини і узгодження з ними всіх педагогічних впливів. Обґрунтування і подальший розвиток цього принципу в класичній педагогіці мав різні характеристики, які змінювалися, доповнювалися завдяки новому знанню. Так у Руссо цей принцип виходив із його вчення про природне виховання і тлумачився, як допомога у вихованні вільної дитини. в педагогічній теорії Песталоцці цей принцип трактувався, як відповідність виховання особливостям природи людини, законам її постійного саморозвитку. На цих позиціях стояв і відомий німецький вчений Дістервег, але його педагогічні ідеї базуються на тому, що виховання дитини необхідно узгоджувати не тільки із законами природи, але і з конкретними соціально-історичними умовами їх життя. Тому він розглядаючи принцип природовідповідності вводить і таке поняття, як культуровідповідність, що в подальшому ввійшло в педагогічну науку, як принцип культуровідповідності.

Сьогодні відповідно до принципу природовідповідності вихователь в своїй діяльності має керуватися факторами природного розвитку дитини. Аналіз науково-довідкової літератури свідчить, що в сучасних дослідженнях цей принцип в сучасній педагогічній науці розглядається в більшості своїй в історії педагогіки при вивченні генези розвитку таких понять як принципи виховання, принципи навчання, загальнонаукові принципи педагогіки в контексті наукових ідей відомих зарубіжних і вітчизняних вчених. Історія свідчить, що «... ідея принципу природовідповідності дістала велике поширення в педагогіці XVIII – XIX століття. В сучасній науковій педагогіці поняття принцип природовідповідності не застосовується, а його основний зміст вичерпується принципом врахування вікових особливостей дітей»

(ст.271.). На нашу думку такий підхід, таке тлумачення цього принципу не відповідає підходам обґрунтованим Я.Коменським.

Часто вчителі, студенти ставлять питання – що значить виховувати дитину природовідповідно за Коменським? Вчений стверджує – враховувати, що дитина від народження наділена прагненням до діяльності, до пізнання нового, народжена доброю і не прагне вчиняти зле іншим. Тому, вважав Я. Коменський, всі війни в світі відбуваються, як результат неправильного виховання дітей.

Він виокремлює три основні складові виховання: наукова освіта, моральне виховання, релігійне виховання. Таке розуміння Я. Коменським завдань виховання є виразником його гуманістичного прагнення до всебічного розвитку особистості, заклику людей до активних змін свого життя, до знищення всіх пороків у суспільстві, недопущення війни та військових дій. Метою виховання Я. Коменський бачив не тільки в знаннях, але й в комплексі моральних якостей, якими повинна володіти кожна людина. Він вважав, що якщо у молоді не формувати, не розвивати позитивні моральні, високодуховні якості з дитинства то порушиться гармонія особистості. До найбільш важливих він відносив справедливість, помірність, мужність. При цьому мужність він визнавав категорією обов'язковою в трудовому вихованні, в трудовій діяльності. Важливу роль у моральному вихованні він відводив також прикладу дорослих, систематичному привчанні дітей до корисної діяльності і до виконання уставлених правил поведінки. Враховуючи те, що Я. Коменський в своїх працях приділяв велику увагу релігії, у моральному вихованні акцентував увагу на формуванні релігійних чеснот: милосердя, благочесність, співпереживання, співчуття, жертвовність, любов та ін. В загалі вчений довів, що ефективний засіб виховання дітей – привчання слідуванню священному писанню.

Питання виховання і навчання Я. Коменський розглядав в нерозривній єдності, дидактику він трактував, як теорію освіти і навчання, як теорію виховання, закликав давати молоді широку (універсальну) освіту. Як

свідчить аналіз його праць велика частина їх присвячена вивченню мови – спочатку рідній, а потім латинській – мові науки і культури, яка об'єднувала людей, давала можливість спілкуватися науковцям різних країн. Саме такий підхід характеризує і сучасний стан розвитку мови в нашій країні.

Своїми підручниками, науковими працями, багатогранною педагогічною і громадською діяльністю Я. Коменський вплинув на розвиток педагогічної науки і шкільної практики, його ідеї, підходи, методичні поради сприяли розвитку сучасної теорії навчання і виховання. Його праці, їх прочитання і осмислення з позиції сьогодення були, є і будуть актуальними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997.– 376с.
2. Коменский Я. А. Материнская школа / Я. А. Коменский // Избранные педагогические сочинения : в 2 т./ [под ред. А. И. Пискунова] . – М. : Педагогика, 1982– .Т.1. – 1982. – С. 201 – 242.
3. Коменский Я. А. Великая дидактика / Я. А. Коменский // Избранные педагогические сочинения : в 2 т./ [под ред. А. И. Пискунова] . – М. : Педагогика, 1982– .Т.1. – 1982. – С. 11 – 200.
4. Лордкипанидзе Д.О. Ян Амос Коменский. – Тбилиси, 1969.
5. Лучкевич В.В. Коменіана в українській педагогічній історіографії (друга половина ХХ століття) (2009)
6. Медынский Е.Н. Принцип природосообразности воспитания в истории педагогики / Е.Н. Медынский // Советская педагогика. 1956. – № 8, С. 7-11.
7. Мітюров Б.Ю. Педагогічні ідеї Я.А.Коменського на Україні.- К., 1971.
8. Науменко Ф.И. Ян Амос Коменский и педагогика братских школ Украины.–Львов, 1971.
9. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О.В. Сухомлинська. – К.: А.П.Н. , 2003. – 68с.

10. Федяєва В. Л. Сімейна педагогіка: Хрестоматія. Том II / Упор.: В.Л.Федяєва. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. – 448 с.

Fedyayeva V.

SCIENTIFIC INHERITANCE of YAN KOMENSKY IN HISTORICAL MEASURING

The article is sanctified to the ground of expediency of address to the scientific inheritance of the prominent Czech teacher Yan Komensky in the context of many changes in modern pedagogical science with the purpose of objective considering of theoretical, methodological, conceptual principles of pedagogics, its structure, maintenance, aims, tasks, methods of studies and education in the sentinel measuring, and also to define and argue new principles, new educational paradigm taking into account the historically turned out theory and practice of organization of educational process in educational institutes.

It is shown that the impact of any historical and pedagogical research, including Yan Komensky heritage depends largely on the use of modern approaches to coverage pedagogical ideas of the past: biographical, phenomenological, synergistic, paradigmatic and hermeneutical – the art of understanding, explanation, interpretation, commenting texts enables to find the origins of the modern state of different phenomena (educational, social, social) in the past.

The large variety of aspects, genres of Yan Komensky's heritage is ascertained in historic dimension, which makes it possible to find answers to problems that have arisen today - the problem of war and peace, its solution in the works of the pedagogue holds a significant place. In the context of solving this and other issues of social development, the article has the need for new reading principle of nature compliance in the education of the younger generation, the essence of which teacher saw in the understanding of man as part of nature, and therefore all educational facilities should be compliant, that meet the general laws of nature,

which provides a thorough study of the laws of spiritual life and agree with them all pedagogical influences.

The article shows that the creative heritage of Jan Komensky had a great impact on the world of pedagogy and school practice. Considering training and education in inseparable unity, the teacher called for universal education in their native language first and then in Latin - the language of science and culture of the time. The purpose of education in the pedagogue's considering is not only mastery of knowledge, but also in the moral character of the person, of which the most important were justice and courage. His books, research papers, multifaceted educational and social activities prove that Jan Komensky influenced the development of pedagogy and school practice, his ideas, approaches, methodological advice contributed to the development of the modern theory of training and education and does not lose its relevance over time.

Keywords: historical dimension, scientific heritage, teacher, teaching science, education, history of pedagogy.